

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1929 kl. 4 e. m.

*Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i anledning
av väckt motion om förbud mot kommendering till del-
tagande i kyrkoparader m. m.*

Motionen. Uti en inom andra kammaren, av herr *Oscar Öhman m. fl.* väckt, till kammarens femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 323, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i gällande författningar, att militärbefäl förbjudes kommendera manskap till deltagande i kyrkoparader, religiösa möten, gudstjänster och korum.

Motivering. Tvångskommendering till gudstjänst o. dyl. förefölle mången motbjudande av etiska skäl. Därjämte skulle manskapet genom dylika kommenderingar, som ofta infölle på söndagen, förmenas disponera sin enda fria veckodag för egen räkning. I motionen anföres, att personer ofta ådömas straff för vägran att begå en mot deras åskådning stridande gudstjänst.

Utskottet. Utskottet vill till en början erinra om att redan vid föregående riksdag enahanda krav framförts. Vederbörande motion (nr 308) blev i denna del av andra kammaren, i anslutning till utskottets hemställan, avslagen.

De förrättningar och akter, som i motionen åsyftas, hava numera och i samband med regementspastorsinstitutionens nästan totala indragning, i avsevärd grad beskurits. Utskottet vill i detta sammanhang lämna en summarisk redogörelse för gällande bestämmelser i ämnet, vilka i vad armén angår innehållas i dess tjänstgöringsreglemente § 125.

Evangelisk-luthersk gudstjänst hålles för personal vid truppförband på ort, där garnisonspastor finnes, varje sön- och helgdag, där icke vederbörande kommandant (platsbefälhavare) för vissa fall finner skäl annorlunda bestämma.

Till deltagande i gudstjänst beordras truppförbandets personal i så stor omfattning, som vederbörande regementschef (befälhavare) prövar lämpligt med hänsyn till lokala och andra förhållanden.

Korum förrättas under ledning av officer eller underofficer i regel en gång om dagen, då gudstjänst vid truppförbandet icke förekommer, kompanivis eller, då förhållandena göra det lämpligt, i högre förband, dock endast i samband med övningarnas början eller avslutande för dagen eller vid uppställning till viss tjänsteförrättning.

Medlemmar av främmande trossamfund, vilka sådant önska, fritagas från att deltaga i truppförbandets gudstjänst. Regementschef bör därjämte, där så lämpligen kan ske, bereda främmande trosbekännare, som därom göra framställning, tillfälle att deltaga i andaktsövningar inom eget kyrkosamfund till samma utsträckning som medlemmar av svenska kyrkan.

Inom marinen förekommer gudstjänst i regel sålunda, att söndagar hålles korum ombord samt, i den omfattning vederbörande befälhavare finner lämpligt, gudstjänst i mera vanlig bemärkelse. På grund av förhållandena lärers detta dock förekomma endast å större fartyg eller fartygsförband samt vid mera enstaka tillfällen. I land gestalta sig förhållandena härutinnan sålunda, att vanlig gudstjänst, vartill marinens manskap kommenderas, i Stockholm äger rum så ofta, att manskap kommer att bevista gudstjänst en gång under vardera halvåret. Korum anordnas därjämte om söndagarna. Vid flottans station i Karlskrona är bevistandet av militärgudstjänster frivilligt för manskap vid sjömanskåren, obligatoriskt beträffande ett begränsat antal gånger för skeppsgossar. Korum anordnas i Karlskrona vissa söndagar för sjömanskårens manskap, varje söndag, då militärgudstjänst icke besökes, för skeppsgossarna.

Såsom deltagandet i gudstjänsten numera i regel är ordnat, d. v. s. äger rum i vederbörande församlings kyrka, torde det ligga i sakens natur att med det därstädes begränsade utrymmet manskapet under den avsevärt förkortade utbildningstiden icke kan bliva föremål för tvångskommendering vid mer än enstaka tillfällen, varför flertalet söndagar från denna synpunkt sett lära stå till manskapets förfogande. I fråga om personer, som icke tillhöra något religionssamfund, saknas i författningarna uttryckliga bestämmelser. De härav berörda torde dock utgöra ett fåtal. Då emellertid uttagningen till kyrkoparad etc. i regel handhaves av äldre officerare med mognat omdöme, torde icke några större farhågor behöva hysas, att icke tillbörlig hänsyn tages till en i vederbörlig ordning gjord anhållan om befrielse, därest anledning finnes att antaga, att framställningen grundar sig på allvarligt menade samvetsbetänkligheter.

Att bestraffningar för militärperson av nu nämnd art skulle hava förekommit, har utskottet icke kunnat konstatera, än mindre att, såsom motionärerna uppgivit, detta ofta varit fallet.

Med hänvisning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att herr Öhmans m. fl. motion, nr 323, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 februari 1929.

På utskottets vägnar:
HARALD LAURIN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 2.